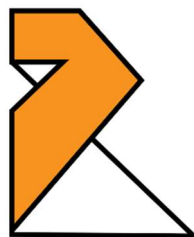

28.10.2019

PLANDEA OY

**VETELIN OSAYLEISKAAVAN TÄYDENTÄVÄ LUON-
TOSELVITYS**

EN VINEER

PLANDEA OY

Plandea Oy / Pekka Kujala

ENVINEER OY

Tuomas Väyrynen

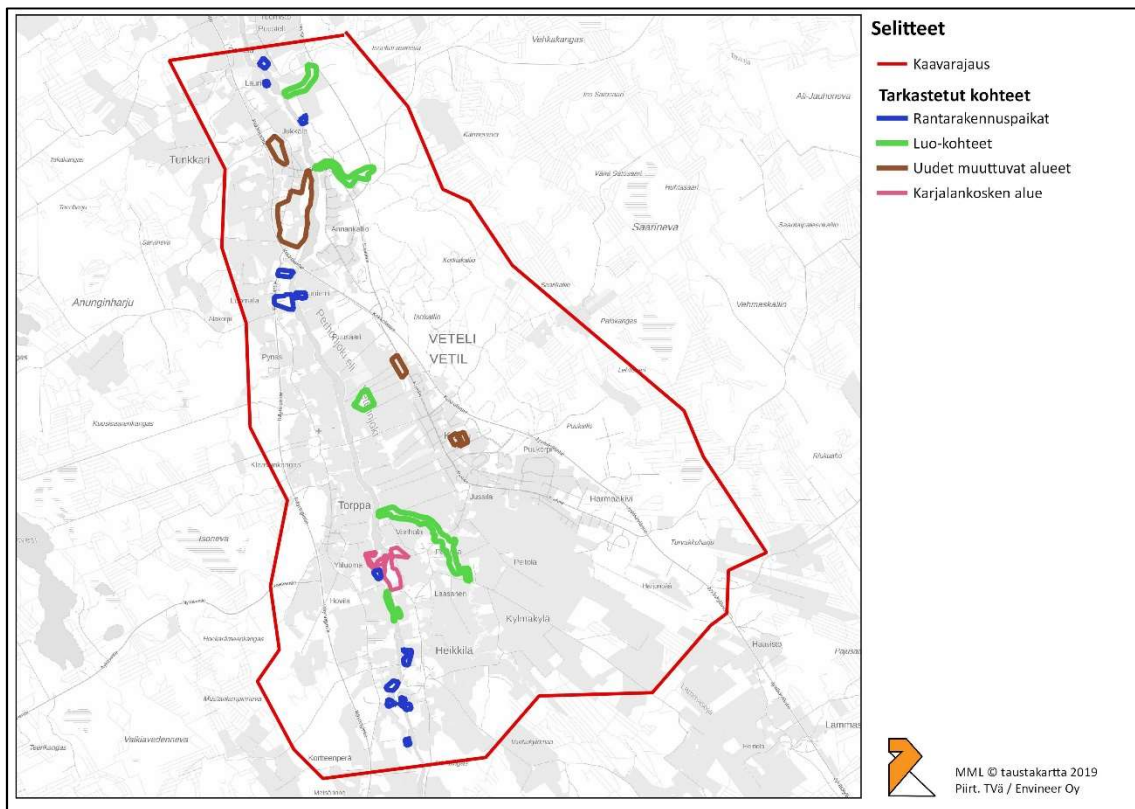
tuomas.vayrynen@envineer.fi

www.envineer.fi

Y-tunnus: 2850396-1

Projektinro: 10377

1 TYÖN SISÄLTÖ JA TARKASTELLUT KOHTEET

Kuva 1. Kartta alueesta.

Ervineer Oy suoritti Vetelin keskustan alueen osayleiskaavan täydentävän luontoselvityksen Plandea Oy:n toimeksiannosta maastokaudella 2019. Maastotöinä tehtiin kahtena päivänä 16.8 ja 16.9.2019. Selvityksen suoritti luontokartoittaja (EAT) Tuomas Väyrynen.

Maastokartoituksen kohteena oli ennakkoon tarkastettavaksi valitut kohteet kaavaluonnoksen pohjalta. Näitä olivat:

- luo-kohteet
- ARA- ja AT-alueet (uudet rakennuspaikat ja muuten merkittävät kohteet)
- uusi tai olennaisesti muuttuva alue -merkinnällä rajatut
- Karjalankosken VL/s -alueet

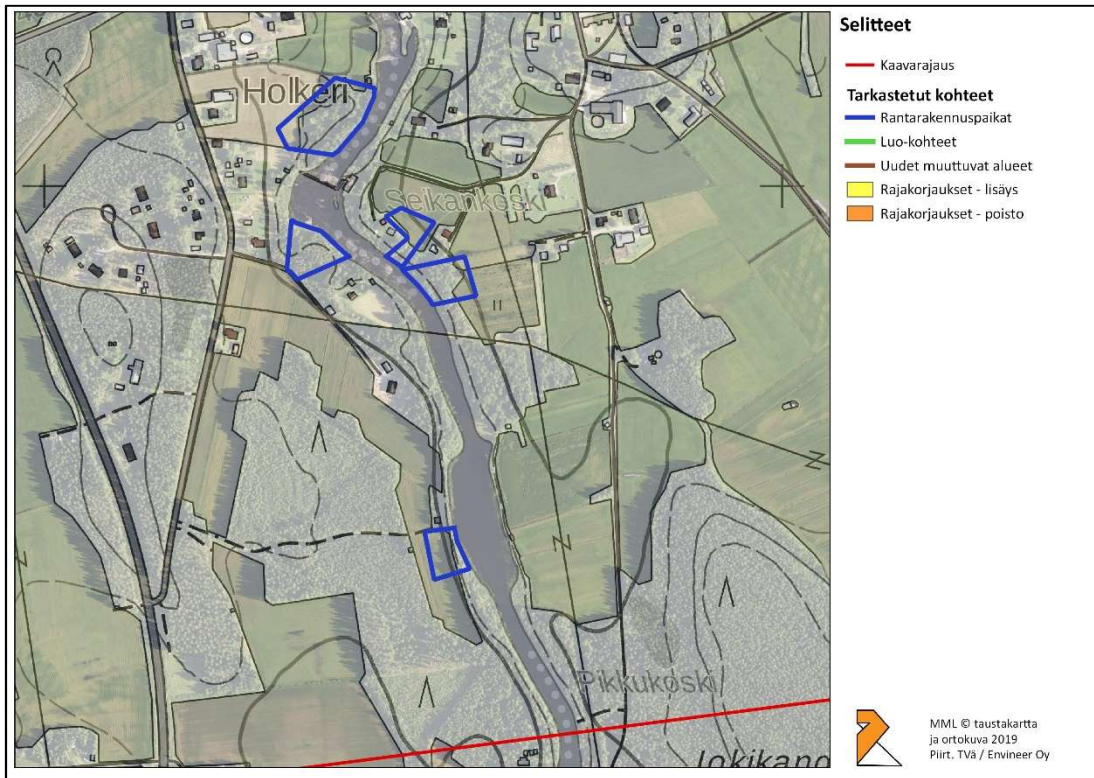
Tarkastetut kohteet on esitetty kuvassa 1. Maastokartoituksessa käytiin tutustumassa kullakin valitulla kohteella, kirjattiin ylös kohteen mahdolliset luontoarvot sekä tarkistettiin kaavamerkinnän rajaus.

Työn yhtenä osa-alueena oli arvioida viitasammakon esiintymisriskiä alueella. Kevään 2019 olosuhteet olivat rajun takatalven (vapun aikaan) erittäin haasteelliset viitasammakon kudun kannalta ja lajin esiintymistä ei tämän johdosta tarkastettu maastossa.

Viitasammakon esiintymistä alueella tarkastellaan kaavoitettavan alueen elinympäristöjen tuntemuksen perusteella sekä kirjallisuuslähteisiin tukeutuen. Lisäksi samoin tarkastellaan saukon mahdollista esiintymistä Perhonjoessa.

2 KOHDEKOHTAINEN ESITTELY

2.1 SEIKANKOSKEN ALUE

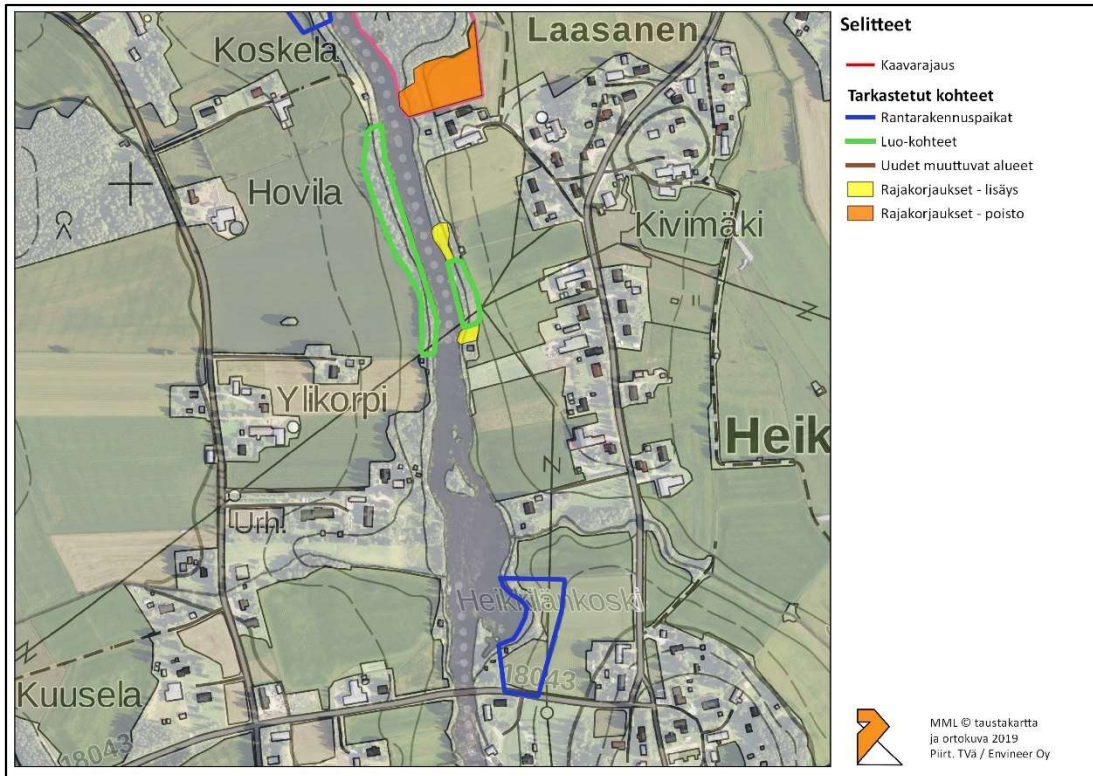
Kuva 2. Tarkastelualueen eteläisimmät kohteet Seikankosken alueella.

Kuva 3. Seikankosken vanha voimalaitospato.

Kaava-alueen eteläiseen osaan Vetelinjoen rannalle sijoittuu viisi rantarakentamisaluetta, jotka soveltuvat rantarakentamiseen. Alueella sijaitsee vanha Seikankosken voimalaitoksen ja myllyn pato ja myös rakennusten jäänteitä (kuva 3).

2.2 HEIKKILÄNKOSKEN ALAPUOLINEN ALUE

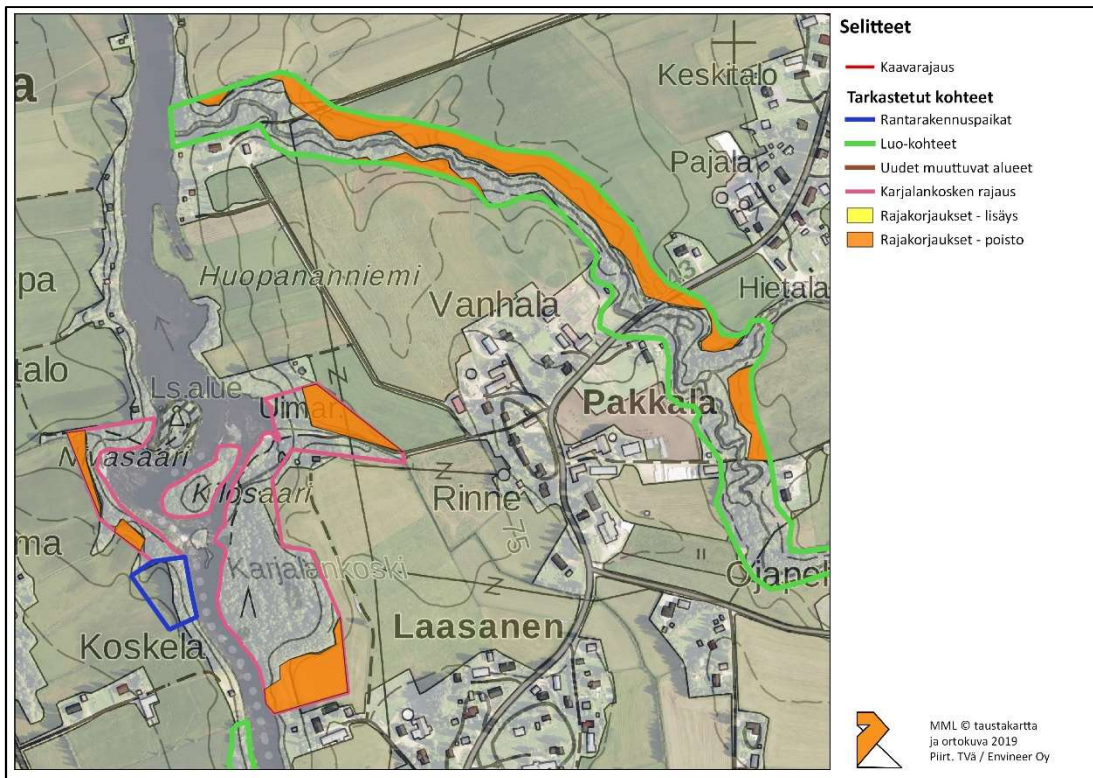

Kuva 4. Heikkilänkosken alapuoliset kohteet.

Heikkilänkosken alapuolella huomionarvoisimpia kohteita ovat kaksi jokirannan LUO-kohteeksi merkittyä joenrannan metsikköä/pensaikkaa. Itärannan avoimpi ja niittymäisempi ranta on edustava ja kohteen rajausta on syytä laajentamaan koskemaan sekä etelä- että pohjoispään niittymäisiä kohteita. Niittyjen kasvilajisto vaikutti tavanomaiselta, huomionarvoisin laji jänönsara. Länsirannan laajempi rajausta on paikkaansa pitävä ja kohde edustaa alueelle tyyppistä jokirantaluontoa. Alueella viihtyy haitallinen vieraslaji jättipalsami.

2.3 KARJALANKOSKEN ALUE

Karjalankosken alue on merkittävä virkistys- ja lähiluontokohde. Kohteen jokirannat ovat reheväkasvuisia, lajistossa mm. ojasorsimo, jokileinikki, myrkkyykeiso, viiltosara, keltakurjenmiekka, ranta-alpi, korpikaisla ja rantakukka. Myös saarien ja rantojen metsät ovat kohteella reheviä lehtoja tai lehtomaista kangasta. Metsiköiden puusto on monipuolista ja puulajeina alueella kasvaa mm. tuomi, harmaaleppä, pihlaja, koivut ja haapa sekä kuusi. Metsien aluskasvillisuus on rehevää. Pensasmaisista lajeista tavataan mm. korpipaatsamaa, herukoita ja valdelmaa sekä ruohokasveista mesiangervoa, kultapiiskua, kieloa, sudenmarjaa, lillukkaa, orvanmarjaa, orvokkeja, käenkaalia ja saniaislajeja. Peltoalueen läpi virtaavan Pollarinojan kasvillisuus on tavanomaista pellonreunojen aluskasvillisuutta ja pensaikkaa. Molemmat kohteet ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä.

Kuva 5. Karjalankoski ja Pollarinoja.

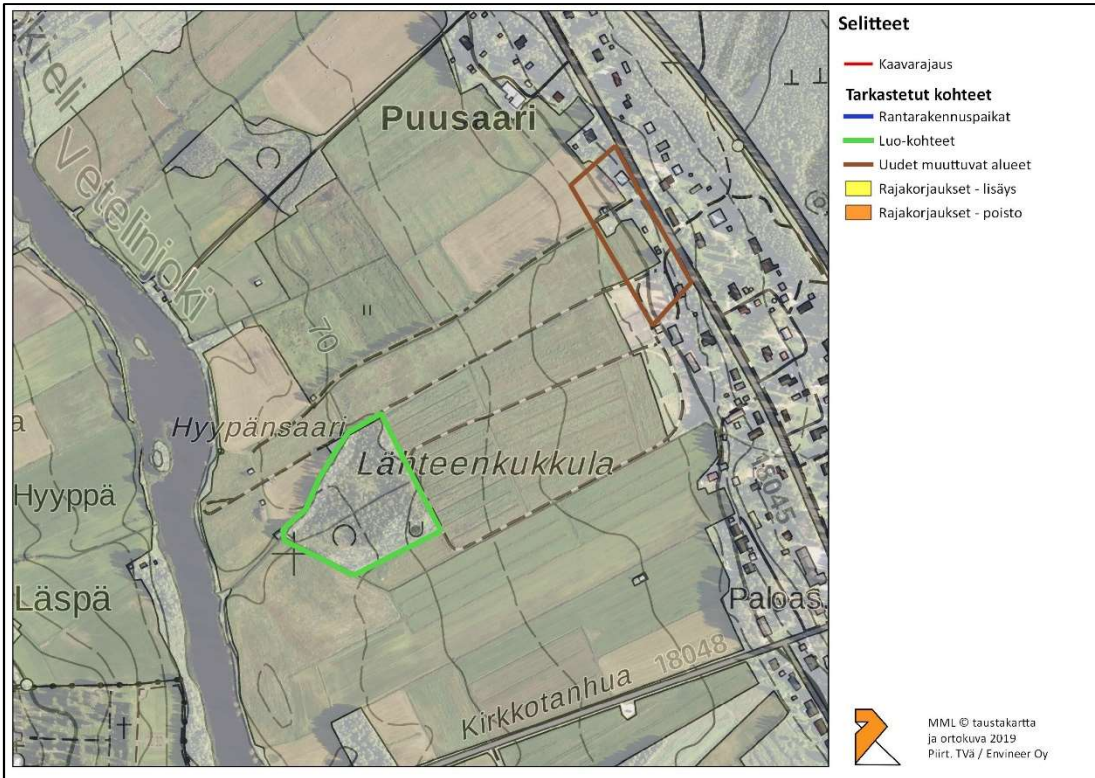
Sekä Karjalankosken kohteelle että Pollarinojan LUO-vyöhykkeelle on mahdollista luoda tiukempia kaavamerkintärajoja. Tässä käytetyillä rajoilla molempiin kohteisiin sisältyy runsaasti peltoja, jotka voidaan jättää rajoituksen ulkopuolelle.

2.4 LÄHTEENKUKKULA

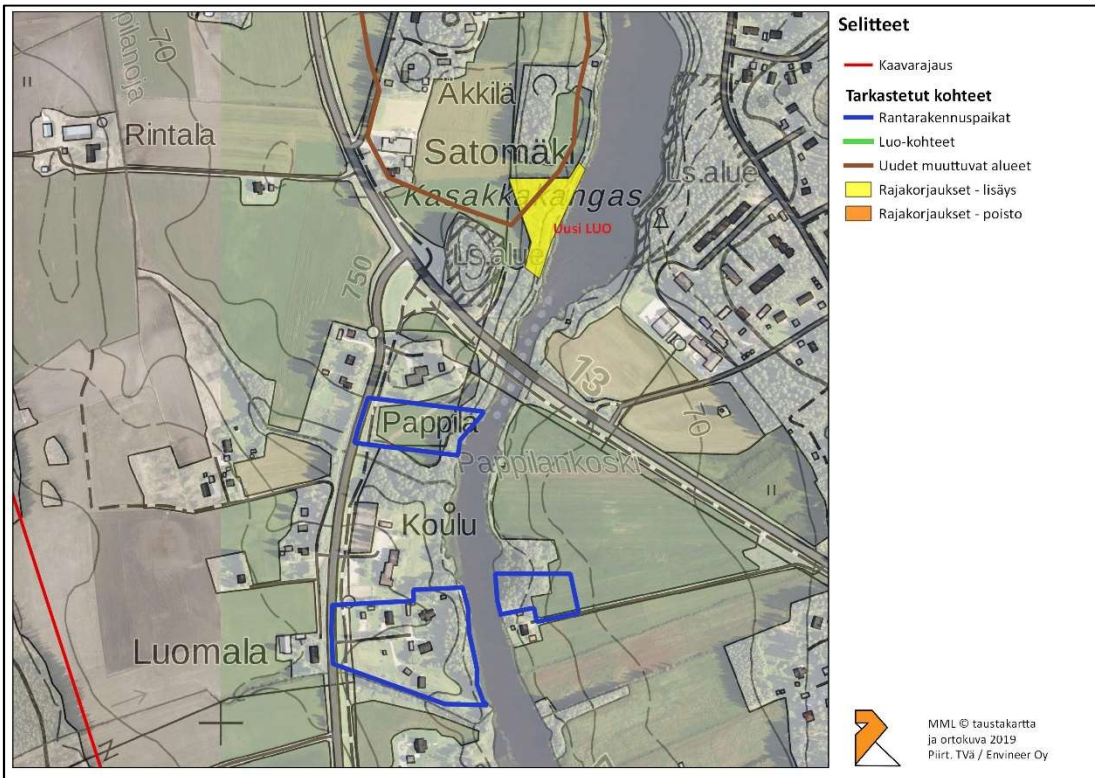
Lähteenkukkulan alueella (kuva 6) sijaitsee erittäin runsastuottoinen lähde. Lähteen alapuolella on lähdevesien ylläpitämä suo ja sen läpi kulkee lähdepuro. Puro laskee peltojen läpi Perhonjokeen. Lähteen ympäristö on etenkin pohjoispuoleltaan laajalti pehmeikköä ja alueella lienee tihkupinnan omaisia pohjaveden purkautumiskohtia useampia. Kohteen luontoarvot ovat kiistattomat. Kasvilajiston suhteen alueella havaittiin vain tavanomaista lajistoa. Lähde on sekä metsälain että vesilain suojaama kohde.

2.5 PAPPILANKOSKI

Pappilankosken alueella (kuva 7) olevilla uusilla rantarakentamiskohteilla ei ole merkittäviä luontoarvoja. Sen sijaan Kasakkakankaan viereisellä joenrantaosuudella sijaitsee luonnontilainen rantalehto (kuva 8). Lehdon valtapuustona on harmaaleppä, mutta myös tuomia löytyy runsaasti. Puusto on paikoin iäkstä ja kohteella on myös lahoppuustoa. Aluskasvillisuus on varjoisuudesta johtuen niukkaa, mutta vaateliias lehtolaji mustakonnanmarja viihtyy kohteella. Kohde soveltuu luontoarvojensa puolesta uudeksi LUO-merkinnän alueeksi.

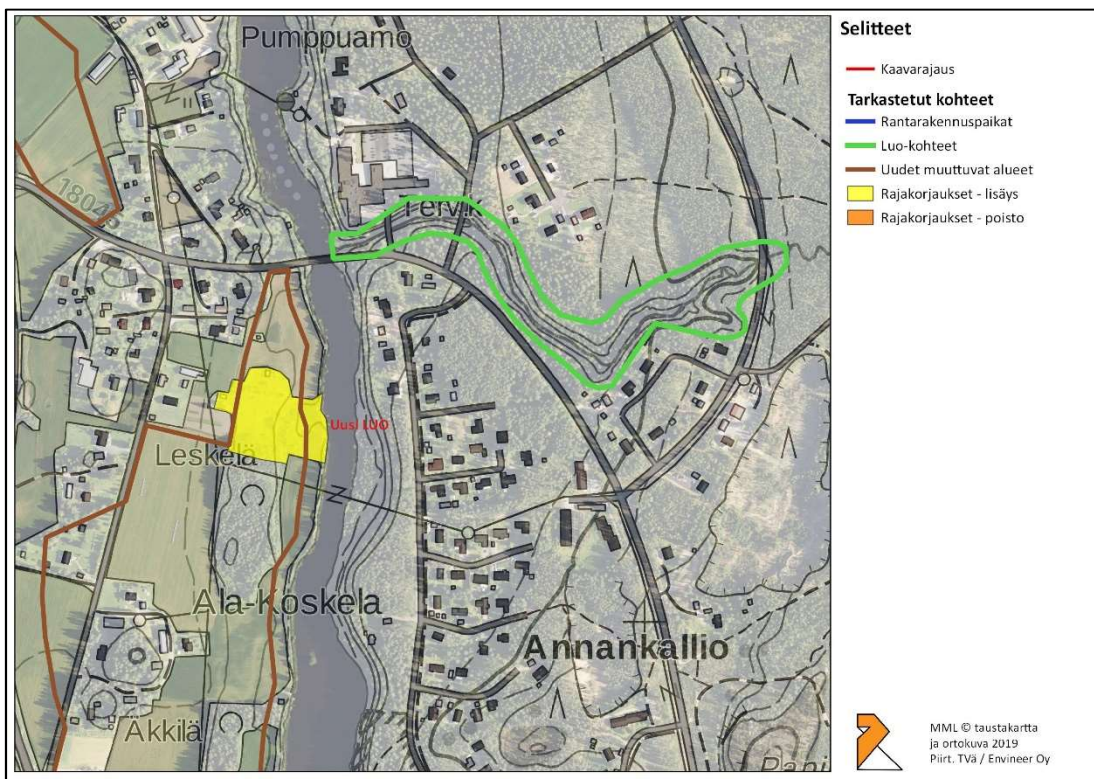
Kuva 6. Lähteenkukkula.

Kuva 7. Pappilankosken alue.

Kuva 8. Rantalehtoa.

Kuva 9. Leskelän keto ja Saarivedenojan puronvarsilehto.

2.6 LESKELÄN KETO

Leskelän talon viereisellä peltoalueella sijaitsee metsäsaareke. Saarekkeen pohjoispäässä on melko avoin vanha perinne-elinympäristökohde, vanha niitty tai keto. Kedolla on joitakin pensasmaisesti kasvavia pihlajia, kuusia ja mäntyjä. Kohde ei ole vielä erityisen pahasti umpeenkasvanut ja sen luontoarvot ovat helposti palautettavissa. Niityn kasvilajistossa tavattiin mm. mataroita, päivänkakkara, särmäkuisma, kellolaji, orvokkeja, niittymaarianheinä, rohtotädyke, tuoksusimake ja jänönsara tavanomaisen lajiston lisäksi. Erityisen maininnan ansaitsee niityn etelärajalla kasvava todella iäkäs pihlajajaysilö. (kansikuva, kuvat 10 ja 11).

Kaikenlaiset kedot ja niityt on luokiteltu tuoreimmassa elinympäristöjen uhanalaisuustarkastelussa (Raunio ym. 2018) äärimmäisen uhanalaisiksi (**CR**) luontotyypeiksi. Kohteen luontoarvot ovat siis kiistattomat ja sen arvoa on mahdollista lisätä estämällä umpeenkasvua esim. laidunnuksen avulla. Suositellaan merkitsemään LUO-kohteeksi.

2.7 SAARIVEDENOJA

Saarivedenojan alaosalla on jyrkkäreunainen puronotko. Puronotkossa sekä puro että sitä ympäröivä korpimetsä/lehtomainen kangasmetsä ovat luonnontilaisia. Luontoarvoiltaan merkittävä kohde, joka on jo merkitty LUO-kohteeksi.

2.8 KÄRMEOJA

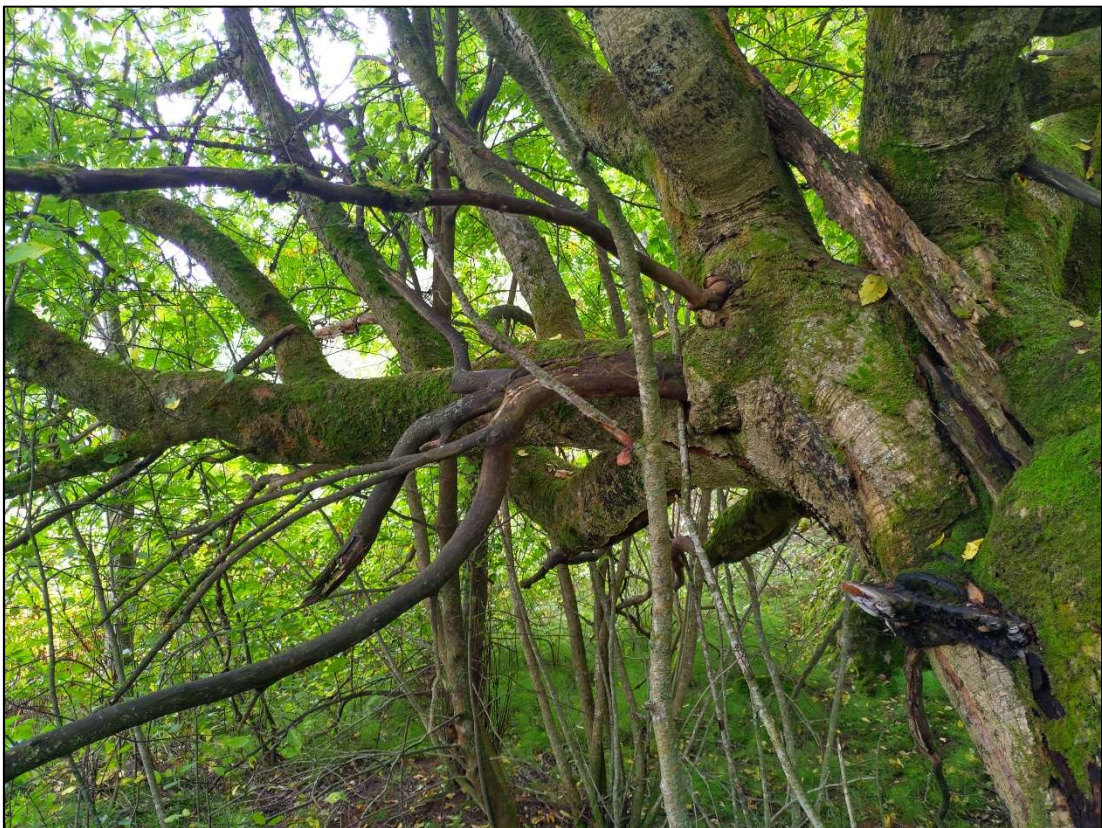
Kärmeojan alaosassa puron varrella on erittäin edustava puroluonto- ja korpimetsäkohde (kuvat 12 ja 13). Kohteella sekä puro että korpimetsä ovat luonnontilaisia. Kohteella erityisesti vanhan metsän arvot ovat korkeita. Kohteen puusto on luonnontilaisen monipuolista ja iäkästä – järeitä kuusia ja haapoja, raitoja, harmaaleppiä ja koivuja. Kohteella on paljon lahoppuustoa. Aluskasvillisuudessa tavattiin mm. lehtotähtimö, käenkaali, korpiorvokki ja saniaisia.

Kohde on merkitty LUO-kohteeksi. Rajausta on kuitenkin mahdollista tarkistaa osin hieman tiukemmaksi ja osin hieman laajemmaksi. Rajausehdotukset on esitetty kuvassa 12.

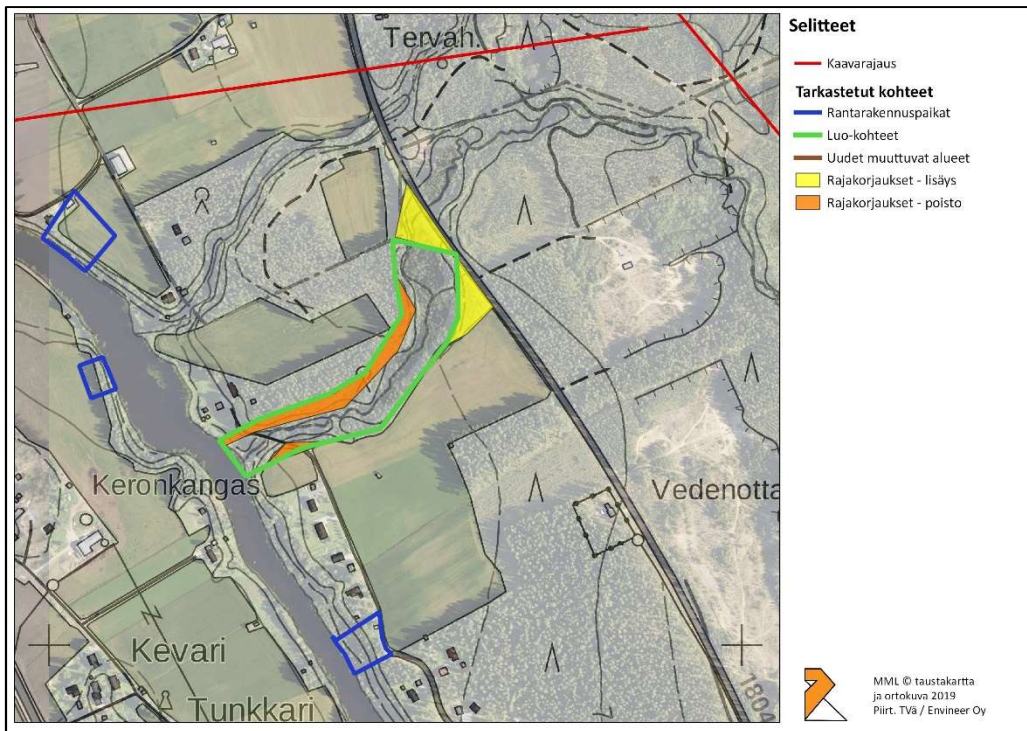
Perhunjokivarteen on merkitty tällä kohdin kolme uutta rantarakennusaluetta. Ne kaikki soveltuvat luontoarvojensa puolesta rakentamiseen.

Kuva 10. Leskelän keto.

Kuva 11. Ikivanha pihlaja.

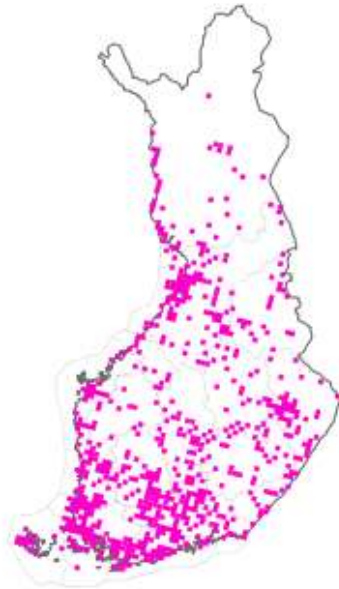

Kuvat 12 ja 13. Kärmeojan puronvarsikohde.

3 VIITASAMMAKON ESIINTYMISPOTENTIALI

Viitasammakko esiintyy lähes koko maassa pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta (kuva 13.). Runsaimmillaan laji on eteläisessä Suomessa ja merialueen rannikolla, erityisesti Perämeren alavilla rannikkoniityillä. Laji suosii luonnontilaisia ja reheviä ympäristöjä ja on esiintymispaikojen suhteen hieman vaateliaampi kuin tavallinen sammakko. Lajia esiintyy mm. soilla, rantaniityillä ja rannoilla, erilaisissa pienvesissä sekä kaikentyyppisillä kosteikoilla ja luhdilla. Lajin lisääntymispaikat ovat yleensä pysyviä ja yksilöt saattavat vaeltaa 1-2 kilometrin päästä lisääntymispaikoille keväisin. (Saarikivi 2017)

Kuva 13. Viitasammakon levinneisyys Suomessa (kuva Suomen ympäristö 1/2017).

Viitasammakon esiintyminen tässä tarkasteltavalla alueella on hyvin todennäköistä. Alueella ei kuitenkaan ole erityisen paljon soveliaita, suojaisia ja kasvillisuuden peittämiä, lampareita tai kosteikkoja, jotka voisivat toimia lajin lisääntymispaikkoina. Lähinnä näitä voi olla Perhonnejoen matalimmilla rannoilla sekä Lähteenkukkulan lähdesoilla. Lisäksi yksittäisiä lisääntymispaikkoja voi sijaita alueella esim. pelto-ojien lampareissa.

Suunnitelluilla rakennuspaikoilla ei arvioida olevan vaikutuksia alueen viitasammakoihin. Lähteenkukkulan alue tulee säilymään entisellään ja suunnitellut rantarakennuspaikat sijoittuvat pääsääntöisesti sellaisille kovemille ja jyrkemmille rantaosuuksille, jotka eivät ole viitasammakon potentiaalisia lisääntymispaikkoja.

4 SAUKON ESIINTYMISPOTENTIALI

Saukon esiintymisalue kattaa koko Suomen ja lajin kanta on melko vakaa ja yhtenäinen koko maassa. Saukon elää kaikenlaisissa vesistöissä ja yhteen elinpiiriin kuuluu yleensä runsaasti erilaisia vesistöjä, jokia ja järviä/lampia tai merenrantaa. Yksi elinpiiri voi olla hyvin laaja, jopa useita kymmeniä kilometriä esim. vesistöreittiä. Määrittelevin tekijä elinpiirin kannalta on talvisin löytyvien sulapaikkojen määrä, sillä saukko on talvisin niistä ja jäänalaisista onkaloista riippuvainen. Ne mahdollistavat talviaikaisen ravinnonsaannin. Sulapaikat määrittelevät myös pysyvän elinpiirin eli lisääntymispaikan sijainnin. (Sulkava 2017)

Kuva 14. Saukon levinneisyysalue Suomessa (kuva Suomen ympäristö 1/2017).

Saukko on tavanomainen laji Perhonjoen vesistöalueelle. Lajista on saatu runsaasti havaintoja sekä Perhonjoen keskiosan järviryhmän säännöstelyn luonnonsuojelutarkkailussa vuosina 2009–17 (Tmi Arto Hautala 2017) että Keliber Oy:n Kaustisen litiumkaivoshankkeen luontoselvityksissä (mm. Ramboll 2018).

Vetelin alueelta ei ole tiedossa julkaistuja saukkohavaintoja. Ottaen kuitenkin huomioon lajin yleisyyden Perhonjoen vesistössä, on lajin esiintyminen myös tässä tarkastellulla alueella todennäköistä. Perhonjoessa on tällä kohdin useampikin koskialue, jotka mitä suurimmalla varmuudella pysyvät osittain sulina myös kovimpina talvina. Sovelaita alueita ovat ainakin Pappilankoski, Karjalankoski ja Heikinkoski-Seikankoski kokonaisuus.

Suunnitellun kaavoituksen mukaisilla rakennuspaikoilla ei ole vaikutusta saukon esiintymiseen alueella. Rakennuspaikat eivät sijaitse koskien rannoilla eikä niillä ole muutenkaan vaikutusta joen virtausolosuhteisiin.

LÄHTEET

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Ramboll 2018. Keliber Oy – Kalaveden tuotantolaitoksen alueen luontoselvitykset 2016–2017. Moniste.

Saarikivi, J. 2017. Viitasammakko (*Rana Arvalis* Nilsson, 1842). – Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 90–96. Suomen ympäristö 1/2017.

Sulkava, R. 2017. Saukko (*Lutra lutra* Linnaeus, 1758). – Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 72–77. Suomen ympäristö 1/2017.

Tmi Arto Hautala 2017. Perhonjoen keskiosan järviryhmän säännöstelyn luonnonsuojelutarkkailussa vuosina 2009–17. Moniste.